

การวิเคราะห์การถ่ายทอดภาษาวรรณศิลป์ในวรรณกรรมที่ได้รับรางวัล
โนเบลเป็นภาษาไทย: กรณีศึกษา การแปลนวนิยายภาษาเยอรมันเรื่อง
ลมหายใจที่ขาดห้วง ของแฮร์ทา มีลเลอร์¹

An Analysis of Figurative Language in the Literary Work
Awarded with the Nobel Prize and Translated into Thai: A Case
Study on the German Novel *Atemschaukel* by Herta Müller

อัญชลี โตพึงพงศ์²

Anchalee Topeongpong

บทคัดย่อ

บทความวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีการถ่ายทอดภาษาวรรณศิลป์ในนวนิยายเรื่อง ลมหายใจที่ขาดห้วง (2557) แปลจากต้นฉบับภาษาเยอรมันเรื่อง *Atemschaukel* (2009) ของนักประพันธ์ผู้ได้รับรางวัลโนเบล แฮร์ทา มีลเลอร์ โดยผู้วิจัยวิเคราะห์กลวิธีการแปลภาพพจน์ 7 ประเภท ได้แก่ อุปมา อุปลักษณ์ บุคลาธิษฐาน อติพจน์ สัทพจน์ ปฏิพจน์ และ ปฏิทรรศน์ ในการวิเคราะห์กลวิธีการแปลภาษาวรรณศิลป์ โดยประยุกต์แนวคิดและกลวิธีการแปลภาพพจน์ของเบเคอร์ (Baker, 2011) นิวมาร์ค (Newmark, 1988) สัจฉวี (2550) และ เลอเฟอแวร์ (Lefevere, 1992) มาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์กลวิธีการแปลภาษาภาพพจน์ นอกจากนั้น ยังอาศัยศาสตร์แห่งการตีความ (Hermeneutics) เพื่ออธิบายกระบวนการตัดสินใจในการแปลและการตีความภาษาวรรณศิลป์

ผลการวิจัยพบว่ามีกลวิธีในการถ่ายทอดภาษาภาพพจน์จำนวนทั้งสิ้น 1,312 แห่ง โดยผู้แปลใช้กลวิธีการแปล 10 กลวิธี ได้แก่ (1) การแปลแบบตรงตัว (2) การแปลแบบเปลี่ยนรูป (3) การแปลแบบยืมคำ (4) การแปลแบบถอดความ (5) การแปลแบบตีความ (6) การแปลแบบเทียบเคียง (7) การแปลแบบอธิบาย (8) การแปลแบบปรับ (9) การแปลแบบละ (ไม่แปล) และ (10)

¹ บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยที่ได้รับทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยรามคำแหง

² ตำแหน่ง รองศาสตราจารย์ ภาควิชาภาษาตะวันตก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

e-mail: anchalee@ru.ac.th

การแปลแบบตรงตัว โดยจากการวิเคราะห์พบว่ามีการใช้กลวิธีการแปลแบบตรงตัว (Literal translation) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 51.98 รองลงมาคือกลวิธีการแปลแบบตีความ คิดเป็นร้อยละ 12.96 โดยกลวิธีการแปลแบบตรงตัว นับเป็นกลวิธีที่พบบ่อยที่สุดในการถ่ายทอดภาพพจน์ทุกประเภท ยกเว้นในการแปลสัทพจน์ ที่พบว่า มีการใช้กลวิธีการแปลแบบเทียบเคียงมากที่สุด (กลวิธีที่ 6) คิดเป็นร้อยละ 55.03 ในขณะที่กลวิธีการแปลแบบตรงตัว มีเพียงร้อยละ 15.38 ทั้งนี้เนื่องจากหน่วยเสียง หรือเสียงมีความเกี่ยวข้องกับบริบทการดำเนินชีวิตของแต่ละวัฒนธรรมอย่างแน่นแฟ้น จึงไม่อาจแปลแบบตรงตัวได้

คำสำคัญ: ภาษาวรรณศิลป์ กลวิธีการแปล รางวัลโนเบล นวนิยายภาษาเยอรมัน ลมหายใจที่ขาดห้วง แฮร์ทา มิลเลอร์

Abstract

This research aims to study and analyze strategies for translating the figurative language in the novel ลมหายใจที่ขาดห้วง (2557), which translated from “Atemschaukel” (2009) by the Nobel-Prize awarded author, Herta Müller. The researcher analyzed translation strategies of seven kinds of figurative language: simile, metaphor, personification, hyperbole, onomatopoeia, oxymoron and paradox. The research method applied translation concept and strategies suggested by Baker (2011), Newmark (1988) Sanchawee (2550) and Lefevere (1992) as a conceptual framework. Moreover, the concept of hermeneutics is used to explain the decision process in translating and interpreting the figurative language.

The research results found the frequency of translational strategies at the total amount of 1,312, in which ten strategies used as followed; (1) Using a figurative language of similar meaning and form (2) Using a figurative language of similar meaning but dissimilar form (3) Borrowing the figurative language from source text (4) Paraphrase (5) Interpreting a figurative language (6) Using another figurative language with similar meaning (7) Using a figurative language with explanation (8) Creating a figurative language (9) Omission of a figurative language and (10) Partial omission of a figurative language. The results revealed that using literal translation is mostly

founded at 51.98%, followed by the interpreting strategy (12.96%). Literal translation is the most frequently strategy found in almost every kind of figurative language, except for the onomatopoeia. For this, the translator used another figurative language with similar meaning (strategy 6) at the highest frequency of 55.03%, while literal translation is found at only 15.38%. The reason for this lies in the fact that phonemic elements or sounds are deeply involved into the living context of each culture and therefore the literal translation cannot be applied.

Keywords: Figurative Language, Translation Strategy, Nobel Prize, German Novel, Atemschaukel, Herta Müller

1. บทนำ

ในปี 2009 แอร์ทา มิลเลอร์ นักเขียนหญิงชาวโรมาเนียเชื้อสายเยอรมัน ได้รับรางวัลโนเบลสาขาวรรณกรรม โดยนวนิยายของมิลเลอร์ เรื่อง Atemschaukel ได้รับคำชมจากนักวิจารณ์ Neal Ascherson จาก The New York Reviews of Books ว่าเป็น “ผลงานวรรณกรรมที่ยอดเยี่ยมและลึกซึ้ง แอร์ทา มิลเลอร์ เป็นนักเขียนที่ปลดปล่อยพลังของอารมณ์ผ่านร้อยแก้วที่ซับซ้อน ทำให้เห็นภาพและแสดงความรู้สึกให้เห็นบ่อยครั้ง” (มิลเลอร์, 2557, ปกหลัง) คอลัมน์วิจารณ์วรรณกรรมใน Financial Times ยกย่องว่า “หนังสือเล่มนี้ ไม่ใช่แค่หนังสือที่ดี แต่เป็นหนังสือที่ยอดเยี่ยม มิลเลอร์เป็นนักออกแบบผู้ถนัด เธอเขียนนวนิยายโดยใช้ภาษาเยอรมันที่สละสลวย งดงาม ซึ่งแบ่งเป็นย่อหน้าที่เข้มข้น...ถือเป็นผลงานชิ้นเอกทีเดียว” (อั้งแล้ว) นวนิยายเรื่อง Atemschaukel ยังได้รับการถ่ายทอดเป็นภาษาต่าง ๆ มากมาย รวมทั้งได้รับการแปลเป็นภาษาไทยชื่อเรื่อง “ลมหายใจที่ขาดห้วง” (2557)

นวนิยายเรื่อง Atemschaukel เผยให้เห็นชะตากรรมของชนกลุ่มน้อยเชื้อสายเยอรมันในโรมาเนียหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ผ่านมุมมองการเล่าเรื่องของตัวเอก เลโอพอลด์ เออแบร์ก ้วยสิบเจ็ดปี ซึ่งถูกเกณฑ์ไปยังค่ายกักกันแรงงานในสหภาพโซเวียตและต้องใช้ชีวิตในฐานะเชลยนานถึงห้าปี มิลเลอร์ได้เลือกใช้วิธีการทางวรรณศิลป์ที่มีความแยบยล เช่น คัดค้านคำประสมคำใหม่ขึ้นมาขัดเขยสิ่งทีขาดหายไป หรือเพื่อปลอบใจตนเอง คำว่า Herzschaufel (พลั่วหัวใจ) Hungerengel (ทูตแห่งความหิวโหย) และ Atemschaukel (ลมหายใจที่ขาดห้วง) คำใหม่เหล่านี้ได้กลายมาเป็นอุป

ลักษณะนำ (leading metaphor) ของเรื่อง หรือการใช้คำอื่นที่มีความหมายในด้านดี มาทดแทนคำเดิมที่ชวนให้รู้สึกหดหู่ เช่น ใช้คำว่า “โรงแรม” แทน “ค่ายแรงงาน” หรือเรียกถิ่นของสารเคมีที่น่าับชนิดด้วยกลิ่นหอมของสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ตลอดจนจนถึงการเลือกใช้ภาษาวรรณศิลป์อันหลากหลาย และมีลักษณะเฉพาะตัว ไม่ว่าจะ อุปมา อุปลักษณ์ บุคลาธิษฐาน ฯลฯ ซึ่งผู้วิจัยเลือกศึกษากลวิธีกรถ่ายทอดวรรณศิลป์ในรูปแบบของภาพพจน์ จากภาษาเยอรมันเป็นภาษาไทย

ภาพพจน์ (Figures of Speech) ถือเป็นวรรณศิลป์ระดับความรูปแบบหนึ่ง โดยนำคำหรือกลุ่มคำมาสร้างเพื่อให้เกิดภาพที่แจ่มชัดและลึกซึ้งขึ้นในใจของผู้อ่านและผู้ฟัง และเป็นกลวิธีกรเปรียบเทียบซึ่งเกิดจากการใช้คำอย่างมีศิลปะ (สุจิตรา จงสถิตย์วัฒนา, 2558, น.37) ในที่นี้ผู้วิจัยเลือกศึกษาภาพพจน์ทั้งหมด 7 ประเภท ได้แก่ อุปมา (simile) อุปลักษณ์ (metaphor) บุคลาธิษฐาน (personification) อติพจน์ (hyperbole) สัทพจน์ (onomatopoeia) ปฏิพจน์ (oxymoron) และปฏิทรรศน์ (paradox) เนื่องจากเป็นภาพพจน์ที่พบบ่อยและมีการใช้ที่เป็นเอกลักษณ์โดดเด่น โดยจะกล่าวถึงลักษณะของภาพพจน์แต่ละประเภท³ โดยย่อ ดังนี้

อุปมา (Simile) คือ ภาพพจน์ที่นำเอาสิ่งต่างกัน 2 สิ่งมาเปรียบเทียบกัน โดยใช้คำเชื่อมโยงที่แสดงการเปรียบเทียบ เช่นคำว่า เหมือน กล ดุจ ประดุจ ดัง เช่น ปาน ราว ประหนึ่ง เพียง เทียม ละม้าย แม้น เฉก ฯลฯ ในวรรณกรรมพบว่า ผู้ประพันธ์นิยมใช้ภาพพจน์อุปมาในทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง เพื่อเน้นความหมายของข้อความให้คมชัดยิ่งขึ้น เช่น *Mir klopfte das Herz wie nach einem Zweikampf.* (p.81) *ใจผมเต้นตุ้มตามเหมือนเพิ่งดวลกับคู่ต่อสู้เสร็จ* (น.76)⁴

อุปลักษณ์ (Metaphor) คือการอุปมาอุปไมยที่ถูกย่อให้สั้นลง (Verkürzter Vergleich) เนื่องจากมีการตัดคำที่ใช้ในการเชื่อมโยงออก และเปรียบเทียบว่า สิ่งนี้เป็นสิ่งนั้นโดยตรง ความพิเศษอยู่ที่การนำเสนอภาพพจน์ทางภาษา ควบคู่ไปกับการสื่อถึงสภาวะกำกวม นำไปสู่เนื้อหาที่มี

³ คำอธิบายลักษณะของภาพพจน์ ประมวลจากเอกสารอ้างอิงหลายแหล่ง ได้แก่ พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมเรื่อง ภาพพจน์ ไวยากรณ์ และกลการประพันธ์ ของราชบัณฑิตยสถาน (2539) พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมไทย ของราชบัณฑิตยสถาน (2552) เจิมจันทร์ กังสตาล ภาษาวรรณศิลป์ในวรรณคดีไทย ของสุจิตรา จงสถิตย์วัฒนา (2558) และสารานุกรมออนไลน์เพื่อการค้นคว้าด้านวรรณคดีและเยอรมันศึกษา (Literaturlexikon und Nachschlagewerk für Deutsch- und Germanistikfragen)

⁴ ตัวอย่างของภาพพจน์ภาษาเยอรมันและภาษาไทย อ้างอิงจาก Müller, H. (2009). *Atemschaukel*. München: Carl Hanser และ แฮร์ทา มิลเลอร์. (2557). *ลมหายใจที่ขาดหวัง*. แปลโดย อัญชลี โตพึ่งพงศ์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เอนโวล

ความหมายหลายนัย อุปลักษณ์จึงไม่ได้มีความหมายที่แน่นอนชัดเจนความหมายเดียว ผู้อ่านต้องอาศัยการตีความร่วมด้วย เพราะการเปรียบเทียบสิ่งที่โดยปกติไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกัน ย่อมมีมิติแห่งความแปลกแยกทางภาพและความหมายผสมผสานอยู่ด้วย เช่น *Wir waren eine Meute. (p. 113) พวกเราทุกคนคือฝูงสัตว์ที่คอยขย้ำกินเหยื่อ (น.107)*

บุคลาธิษฐาน (Personification) ในภาษาโรมัน Persona หมายถึง หน้ากาก ภาพพจน์ บุคลาธิษฐานมีความใกล้เคียงกับอุปลักษณ์ และอุปมานิทัศน์ อย่างไรก็ตาม ข้อสังเกตของบุคลาธิษฐานอยู่ที่การทำให้สิ่งไม่มีชีวิต ทำกิริยาอาการเยี่ยงมนุษย์ หรือมีคุณสมบัติของมนุษย์ โดยการใช้ภาพพจน์บุคลาธิษฐานจะช่วยให้ภาษามีความเด่นชัดและมีชีวิตชีวายิ่งขึ้น เช่น *Oft zerbiss die Frost mir die Eingeweide (p.27) บ่อยครั้งที่ความหนาวเหน็บกัดแทะตับไตไส้พุงในตัวผม (น.25)*

อติพจน์ (Hyperbole) เป็นการกล่าวเกินจริงอย่างจงใจ เพื่อเน้นข้อความให้มีน้ำหนักเพิ่มขึ้น แต่ยังคงมีเค้าแห่งความจริงปนอยู่ ไม่ใช่เรื่องกุขึ้นล้วน ๆ ในร้อยแก้วจะมีลี หรือสำนวนพูดในชีวิตประจำวันจำนวนมากที่เป็นอติพจน์ ในภาษาเยอรมัน เรียกอติพจน์อีกชื่อหนึ่งว่า *Übertreibung* หมายถึง การกล่าวเกินความจริง โดยเป็นการเปิดเผยให้เห็นอีกมิติหนึ่งของความจริง ซึ่งผู้รับสารไม่จำเป็นต้องเชื่อตามนั้น เช่น *todmüde (p.88) เหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้าแทบขาดใจ (น.82)*

สัทพจน์ (Onomatopoeia) ภาษาเยอรมันเรียกว่า *Onomatopoesie* หรือ *Klangmalerei, Lautmalerei* ซึ่งถ้าแปลตรงตัวจะหมายถึง “จิตรกรรมทางเสียง” (ความไพเราะของเสียง) ในแง่ของประสาทสัมผัส สัทพจน์ยังสามารถเชื่อมโยงการมองเห็นและการได้ยินเข้าด้วยกัน ทำให้ผู้อ่าน/ผู้ฟังรับรู้ถึงสิ่งที่กวีต้องการสื่อได้อย่างชัดเจน เช่น *Mir pochten die Schläfen. (p.10) ผมรู้สึกปวดขมับขึ้นมาตุบ ๆ (น.9)*

ปฏิพจน์ หรือ วิภาษ (Oxymoron) หมายถึง ความขัดแย้งในตัวเอง (Widerspruch in sich) ภาพพจน์นี้มักพบในงานเขียนแทบทุกประเภทไม่ว่าร้อยกรองหรือร้อยแก้ว และใช้เพื่อแสดงสิ่งหรือสถานการณ์ที่มีมากกว่าหนึ่งความหมาย หรือมีความหมายหลายนัย (Mehrdeutigkeit) เช่น *makellos hässlich (p.110) อปลักษณ์ไร้ที่ติ (น.104)*

ปฏิทรรศน์ หรือ อรรถวิภาษ (Paradox) คือ ภาพพจน์ที่เกิดจากการแสดงความหมายที่ดูเหมือนขัดแย้งกันหรือเป็นไปไม่ได้ ซึ่งหากพิจารณาให้ดี จะเห็นว่าเป็นคำกล่าวที่มีความหมายลึกซึ้งและเป็นไปได้ การใช้ปฏิทรรศน์มักปรากฏในวรรณกรรม สุภาษิต และวาทะสำคัญ ๆ เป็นการแสดง

ถึงปฏิภาณไหวพริบ ความสามารถในการใช้ภาษา การใช้ความคิดอย่างรอบคอบ ลึกซึ้ง ซึ่งต้องอาศัย การตีความ นอกจากนั้น ปฏิทรรศน์ยังมีความคล้ายคลึงกับปฏิพจน์ เพียงแต่ปฏิพจน์เป็นภาพพจน์ที่ แสดงด้วยคำหรือวลี ขณะที่ปฏิทรรศน์เป็นภาพพจน์ที่แสดงด้วยข้อความ เช่น *Je kleiner die Scheu vor den Toten wird, umso mehr hängt man am Leben.* (pp.148-149) ยิ่งเรารู้สึก ละเอียดต่อคนตายน้อยลงเท่าไร ก็ยิ่งอยากมีชีวิตอยู่มากขึ้นเท่านั้น (น.143)

2. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.1 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์แห่งการตีความ (Hermeneutics)

นักทฤษฎีชาวเช็ก จิรี เลฟวิ (Jiří Levý) เลฟวิ อธิบายว่า เนื่องจากการแปลคือกระบวนการ ตัดสินใจอันซับซ้อน การใช้ศาสตร์แห่งการตีความจะช่วยให้สามารถเข้าใจตัวบทต้นฉบับได้อย่าง เหมาะสม ในขณะที่สำนวนโวหาร (rhetoric) หรือลีลาและท่วงทำนองการเขียน (stylistic) เกี่ยวข้องกับการผลิตตัวบทแปลมากกว่า นักแปลที่ดีตามแนวคิดของเลฟวิ คือ นักแปลที่ทำงานแปล พร้อมกับคิดถึงผู้อ่านไปด้วย นั่นหมายความว่า นักแปลที่ดีจะต้องมีจุดยืนในการแปลงาน ใส่ใจผู้อ่าน ตลอดจนถึงไตร่ตรองเพื่อการตัดสินใจแปลงานอย่างเหมาะสม (Siever, 2015)

ชโทลเซ (Stolze) นักทฤษฎีศาสตร์แห่งการตีความ ให้รายละเอียดเกี่ยวกับการแบ่งประเด็น ในการแปลเป็นสองทาง คือ นักแปลในฐานะผู้รับสาร กับนักแปลในฐานะผู้ผลิตสาร และทฤษฎีการ แปลคือการปฏิบัติที่การแปลในเชิงสะท้อนกลับ (Übersetzungstheorie als reflektierte Praxis des Übersetzens) (Stolze, 1992) การอธิบายกระบวนการแปล ตามนัยของชโทลเซ จึงไม่ได้ ตั้งอยู่บนการนำต้นฉบับและบทแปลมาเปรียบเทียบกัน แต่เป็นการบรรยายกิจกรรมและการกระทำ ของนักแปลอย่างเป็นระบบจากสายตาของนักแปลเอง ไม่ใช่อธิบายจากโครงสร้างของตัวบท การ จำแนกงานของนักแปลออกเป็น 2 ประเภท ตามทฤษฎีการตีความของชโทลเซ (1986) ช่วยให้เห็น ขั้นตอนการค้นหาและตัดสินใจของนักแปลได้ชัดเจนขึ้น คือสะท้อนให้เห็น 1) กระบวนการทำความเข้าใจในการรับสาร และ 2) กระบวนการถ่ายทอดให้เป็นภาษาปลายทางอย่างสร้างสรรค์ของนัก แปล โดยความหมายที่นักแปลเข้าใจจะได้รับการถ่ายทอดในฐานะองค์รวม เพื่อให้บทแปลทั้งหมดมีความ สอดคล้องเชื่อมโยงกัน (Stolze, 1992)

ชโทลเซ (1986) ยังให้คำจำกัดความของ ต้นฉบับแปล ว่าเป็น “การตีความ” (Interpretation) ซึ่งนักแปลจะต้องสามารถให้เหตุผลได้ โดยอาศัยกรณีแวดล้อมบนระดับของตัว

บทเป็นเครื่องช่วยอธิบาย เนื่องจากวัตถุประสงค์ในการแปลนั้น ตั้งอยู่บนความสอดคล้อง สมเหตุสมผลเชิงความหมายในต้นฉบับและโครงร่างของตัวบทแปล

ในยุคต่อมา ลาริสซา แซร์เซล (Cercel, 2013) ได้พัฒนาศาสตร์แห่งการตีความให้อยู่ในรูป ของทฤษฎีการแปลซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของการตีความหมายแบบ Hermeneutics แซร์เซล (2013) ต้องการทำให้กระบวนการตัดสินใจเพื่อการแปล เป็นสิ่งที่จับต้องได้ อธิบายเชิงวิชาการได้ และทำให้ เข้าใจถึงภาวะอรรถวิสัยร่วมได้ ซึ่งก็คือ จะต้องอธิบายวิธีดำเนินการทางความคิดและการตีความในการ ถ่ายทอดงานแปล เพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจการตัดสินใจของนักแปลอย่างเป็นระบบได้นั่นเอง

2.2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการแปลภาพพจน์

หัวใจหลักของการแปลสำนวนและภาษาภาพพจน์ ไม่ได้ขึ้นอยู่กับการถ่ายทอดความหมายที่ ตรงกันภาษาปลายทางเท่านั้น แต่ขึ้นอยู่กับปัจจัยอีกหลายประการ เช่น การคำนึงถึงสิ่งที่หยาบคาย มาเปรียบในภาพพจน์ ความเหมาะสมในการใช้ภาษาภาพพจน์ บริบททางสถานการณ์ เบเคอร์ (Baker, 2011, p.77) สรุปว่า แม้การแปลที่ใช้รูปแบบและความหมายแบบตรงตัวจะเป็นวิธีการใน อุดมคติ แต่ก็ไม่ใช่วิธีเดียวสำหรับการแก้ปัญหา เพราะผู้แปลยังต้องคำนึงลีลาการเขียนของ ผู้ประพันธ์ ระดับภาษาที่เลือกใช้ และผลกระทบทางสุนทรียะ เพราะบางครั้งการหาสำนวนหรือ ภาพพจน์ที่นำมาใช้แทนได้อย่างตรงตัว เป็นเรื่องยากสำหรับนักแปล ในการแปลสำนวนและ ภาพพจน์ เบเคอร์ (2011) จึงเสนอกลวิธีการแปล 6 วิธี ได้แก่ 1) ใช้รูปแบบและความหมายตรง ตัว (Using an idiom of similar meaning and form) 2) ใช้รูปแบบต่างกัน แต่ความหมาย เหมือนกัน (Using an idiom of similar meaning but dissimilar form) 3) ยืมสำนวนจากภาษา ต้นทาง (Borrowing the source language idiom) 4) ถอดความ (Translation by paraphrase) 5) ละการเล่นสำนวน (Omission of a play on idiom) 6) ละสำนวน (Omission of entire idiom) (Baker, 2011, pp.79-83)

นิวมาร์ค (1981, pp. 88-91) เสนอเรื่องการแปลภาษาภาพพจน์ประเภทอุปลักษณ์ไว้ 7 กลวิธี ได้แก่ 1) แปลด้วยภาพพจน์เดียวกับภาษาต้นทาง (Reproducing the same image in the TL) 2) แปลด้วยภาพพจน์ที่เทียบเคียงกันได้ภาษาปลายทาง (Replacing the image in the SL with a standard TL image) 3) แปลภาพพจน์อุปลักษณ์ด้วยอุปมา (Translating metaphor by simile) 4) แปลภาพพจน์อุปลักษณ์ด้วยอุปมา แล้วอธิบายความหมายเพิ่มเติม (Translating metaphor by simile plus sense) 5) แปลโดยอธิบายความหมายของภาพพจน์ (Converting

metaphor to sense) 6) ตัดภาพพจน์ออก (Deletion) 7) แปลโดยคงภาพพจน์เดิมแล้วอธิบายความหมายเพิ่มเติม (Combining the same methaphor with sense) ซึ่งคล้ายคลึงกับกลวิธีที่ 4

ส่วนกลวิธีการแปลแบบ phonemic translation ของเลอเฟอแวย์ (อ้างถึงใน Shuttleworth, 2014) ที่เป็นกลวิธีการแปลด้วยเสียง มักใช้เพื่อแปลถ้อยคำที่เลียนเสียงที่เกิดขึ้นในธรรมชาติ เสียงดนตรี เสียงร้องของสัตว์ เสียงที่เกิดจากอากัปกริยาหรือความเคลื่อนไหวของมนุษย์ โดยอาจแปลเป็นเสียงนั้น ๆ โดยตรง หรือแปลโดยการถอดความ (paraphrase) ก็ได้ กลวิธีนี้ใกล้เคียงกับกลวิธีที่เรียกว่า phonological translation ของแคทฟอร์ด (1965) ซึ่งอธิบายว่า หน่วยเสียงในภาษาต้นทางของตัวบทจะถูกแทนที่ด้วยหน่วยเสียงของภาษาปลายทางที่เท่าตรง หรือมีสมมูลภาพ (Shuttleworth, 2014, pp.125-132) ซึ่งหมายความว่า ในการถ่ายทอดภาษา ภาพพจน์ประเภทสัทพจน์ ซึ่งเป็นการเลียนเสียงธรรมชาติ ผู้แปลจะถอดเสียงที่เกิดขึ้นในวัฒนธรรมหนึ่งให้ผู้อ่านในอีกวัฒนธรรมหนึ่งสามารถรับรู้ ได้ยิน และนึกภาพตาม ตัวอย่างเช่น การแปลเสียงร้องของวัวในภาษาอังกฤษ moo (มู) เมื่อถ่ายทอดเป็นภาษาไทย จะแปลว่า มอ เป็นต้น

อเมียร์โชจาย และคาลิลีซาเดห์ กัจจาลิขนิ (Amirshojai & Khalilizadeh Ganjalikhani, 2017, pp.93-115) ทำการวิเคราะห์การแปลกวีนิพนธ์เปอร์เซียเป็นภาษาอังกฤษในบริบทที่มีความแตกต่างทางสังคมวัฒนธรรม โดยอาศัยกลวิธีของเลอเฟอแวย์ พบว่า กลวิธีการถ่ายเสียงจากภาษาหนึ่งไปสู่อีกภาษาหนึ่งของเลอเฟอแวย์ สามารถทำได้ดีหากเป็นวัฒนธรรมที่ใกล้เคียงกัน หรือหากคู่ภาษามีหน่วยเสียงที่คล้ายคลึงกัน เช่น ภาษาอังกฤษและฝรั่งเศส และหน่วยเสียงที่คล้ายคลึงกันย่อมสื่อถึงความสัมพันธ์เชิงความหมาย ผู้วิจัยทั้งสองเห็นว่า เลอเฟอแวย์ให้ความสำคัญกับบรรณรสหรือสุนทรียภาพ มากกว่าความแตกต่างทางสังคมวัฒนธรรม จึงเสนอว่า ในการแปลควรคำนึงถึงปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมด้วย โดยอาจถ่ายทอดคำในวัฒนธรรมนั้น ๆ พร้อมกับอธิบายเพิ่มเติม (translate cultural concepts literally, supported by explanatory notes)

ในการแปลอุปมาอุปไมย สัจฉวี (2550, น. 98-102) ได้เสนอกลวิธี 4 กลวิธี ได้แก่ 1) แปลแบบตรงตัว 2) แปลแบบตีความ โดยผู้แปลนำความหมายที่ตีความแล้ว มาถ่ายทอดให้เป็นภาษาปลายทาง ซึ่งการตีความมักใช้เมื่อถ้อยคำสำนวนในต้นฉบับเป็นสิ่งที่ผู้อ่านไม่เข้าใจ ไม่รู้จัก หรือใช้กับสำนวนใหม่ ๆ ที่ยังหาสำนวนเทียบเคียงในฉบับแปลไม่ได้ 3) แปลตรงตัวประกอบการตีความ คือการนำคำ หรือสำนวนจากต้นฉบับมาใช้ พร้อมกับตีความหมาย 4) แปลด้วยโวหารเทียบเคียง ใช้เมื่อโวหารเดิมในต้นฉบับไม่สื่อความหมาย ผู้อ่านไม่เข้าใจ ซึ่งหากถ่ายทอดด้วยวิธีตีความ จะทำให้

รสชาติและบรรยากาศของต้นฉบับเสียไป ข้อสำคัญคือ โวหารใหม่ที่นำมาใช้ จะต้องเทียบเคียงกับ โวหารเดิมในต้นฉบับได้ ทั้งด้านความหมาย บรรยากาศ รสชาติ และประการสำคัญคือ ผู้อ่านจะต้องสามารถเข้าใจได้

นอกจากนั้น งานวิจัยของ Kawee (2017) ได้วิเคราะห์กลวิธีที่ใช้ในการแปลอุปมาและอุปลักษณ์จากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยในพระราชนิพนธ์แปลของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เรื่องเวนิสวานิช แปลจาก *The Merchant of Venice* ของวิลเลียม เชกสเปียร์ โดยอาศัยกลวิธีการแปลอุปมาของเพียรินี (2007) และกลวิธีการแปลอุปลักษณ์ของนิวมาร์ค (1981) เป็นกรอบในการวิเคราะห์ ตลอดจนกลวิธีการแปลเพื่อรับมือกับความไม่เท่าเทียมระดับคำของเบเคอร์ (2007) ผลการวิจัยพบว่า กลวิธีการแปลภาพพจน์อุปมาที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงใช้มีดังนี้ (1) การแปลแบบตรงตัว (2) การแปลโดยแทนที่ด้วยสิ่งเปรียบอื่น (3) การแปลโดยอธิบายความหมาย (4) การแปลโดยใช้ภาพพจน์เดิมแล้วอธิบายเพิ่มเติม (5) การละไม่แปล (6) การแปลอุปมาด้วยอุปลักษณ์ ส่วนกลวิธีการแปลภาพพจน์อุปลักษณ์ที่ทรงใช้ มีดังนี้ (1) การแปลโดยรักษาภาพพจน์เดิมไว้ (2) การแปลด้วยโวหารเทียบเคียง (3) การแปลอุปลักษณ์ด้วยอุปมา (4) การแปลอุปลักษณ์ด้วยอุปมาและอธิบายเพิ่มเติม (5) การแปลโดยอธิบายความหมาย (6) การละไม่แปล (7) การแปลตรงตัวพร้อมอธิบายความหมาย โดยพบว่า กลวิธีที่ใช้มากที่สุดในการแปลอุปมา คือการแปลแบบตรงตัว ส่วนกลวิธีที่ใช้มากที่สุดในการแปลอุปลักษณ์ คือการแปลอุปลักษณ์ด้วยอุปมา โดยพบว่าสิ่งที่นำมาเปรียบโดยมากมีความไม่เท่าเทียมกับต้นฉบับ เนื่องจากเป็นคำทางวัฒนธรรม ซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงใช้กลวิธีที่หลากหลายเพื่อแก้ปัญหาความไม่เท่าเทียมที่เกิดขึ้น เพื่อให้สามารถสื่อความหมายเป็นภาษาไทยได้อย่างสมบูรณ์ เช่น การละไม่แปล การแปลโดยการแทนที่ทางวัฒนธรรม การแปลด้วยคำที่มีความหมายแคบหรือกว้างกว่า เป็นต้น

3. วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาวิเคราะห์กลวิธีการถ่ายทอดภาษาภาพพจน์จากภาษาเยอรมันเป็นภาษาไทย จากวรรณกรรมแปล ภาษาไทย เรื่อง ลมหายใจที่ขาดหวัง (2557) ที่แปลจากนวนิยายภาษาเยอรมัน เรื่อง *Atemschaukel* (2009) ของแฮร์ทา มิลเลอร์

4. วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเอกสาร (Documentary Research) แบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) โดยมีขั้นตอนคือ จำแนกประเภทของภาพพจน์และกลวิธีการแปล นำมาจัดหมวดหมู่ วิเคราะห์ นับจำนวนโดยแสดงเป็นค่าความถี่ (ร้อยละ) วิเคราะห์ค่าความถี่ (ร้อยละ) นำเสนอผลการวิเคราะห์พร้อมยกตัวอย่างประกอบ จากนั้นสรุปผลการศึกษาในภาพรวม

สำหรับตัวบทที่นำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ ประกอบด้วยตัวบทที่เป็นต้นฉบับภาษาเยอรมัน และตัวบทแปลฉบับภาษาไทย ได้แก่ 1) วรรณกรรมต้นฉบับภาษาเยอรมัน เรื่อง Atemschaudel ของแฮร์ท มึลเลอร์ นักประพันธ์รางวัลโนเบล ตีพิมพ์เมื่อปี ค.ศ. 2009 จำนวน 303 หน้า และ 2) วรรณกรรมแปลฉบับภาษาไทย เรื่อง ลมหายใจที่ขาดห้วง แปลโดย อัญชลี โตพึงพงศ์ ตีพิมพ์เมื่อปี พ.ศ. 2557 จำนวน 295 หน้า และได้รับรางวัลวรรณกรรมพระยาอนูมานราชชน ประเภทหนังสือแปลดีเด่น (รางวัลพิเศษ) ประจำปี พ.ศ. 2558

5. กรอบแนวคิดในการดำเนินการวิจัย

กรอบแนวคิดสำหรับการวิเคราะห์กลวิธีการแปลภาพพจน์ในงานวิจัยนี้ ประยุกต์จากกลวิธีหลักในการแปลสำนวนและภาพพจน์ของเบเคอร์ (Baker, 2011) นิวมาร์ค (Newmark, 1988) ตลอดจนแนวคิดของนักวิชาการท่านอื่น ๆ อาทิ สัจฉวี (2550) และ เลอเฟอแวร์ (Lefevere, 1992) นำมาประมวลเข้าด้วยกัน ดังนี้

1) กลวิธีการแปลโดยใช้ภาพพจน์และความหมายเดียวกับภาษาต้นทาง (Using a figurative language of similar meaning and form) คือการคงรูปแบบและความหมายเดิมตามต้นฉบับไว้ เรียกโดยย่อว่า ตรงตัว

2) กลวิธีการแปลโดยคงความหมายเดิม แต่เปลี่ยนประเภทของภาพพจน์ (Using a figurative language of similar meaning but dissimilar form) เช่น การแปลอุปสรรคด้วยอุปมา แปลอุปมาด้วยอุปสรรค ฯลฯ เป็นการใช้สำนวนเทียบเคียง หรือภาพพจน์ที่ใกล้เคียงกัน ทั้งนี้ยังคงความหมายเดิมตามต้นฉบับ แต่นำเสนอเป็นภาพพจน์อื่นในฉบับแปล เรียกโดยย่อว่า เปลี่ยนรูป

3) กลวิธีการแปลโดยยืมภาพพจน์ (Borrowing the figurative language from source text) เป็นการหยิบยืมคำในภาษาต้นทางมาใช้ในภาษาปลายทาง โดยไม่มีคำอธิบาย เรียกโดยย่อว่า ยืมคำ

4) กลวิธีการแปลโดยถอดความ (Paraphrase) เป็นกลวิธีที่ใช้เมื่อไม่สามารถหาถ้อยคำหรือภาพพจน์ที่สามารถถ่ายทอดออกมาตรงตามต้นฉบับได้ ซึ่งคล้ายคลึงกับกลวิธีการแปลโดยใช้ความหมายอธิบายภาพพจน์ตามที่นิวมาร์ค (Newmark,1988) เสนอไว้ เรียกโดยย่อว่า ถอดความ

5) กลวิธีการแปลโดยตีความภาพพจน์ (Interpreting a figurative language) โดยผู้แปลจะตีความหมายเป็นเชิงเปรียบเทียบ จากนั้นจึงถ่ายทอดความหมายที่ได้จากการตีความออกมาเป็นภาษาแปล วิธีนี้ควรใช้กับภาพพจน์ที่มีลักษณะเฉพาะตัว ซึ่งหากแปลตรงตัวจะทำให้เข้าใจยาก เนื่องจากคำ สำนวน หรือสิ่งเปรียบในต้นฉบับมีแนวโน้มที่จะสร้างความไม่เข้าใจ ความสับสนแก่ผู้อ่านในวัฒนธรรมปลายทางได้ (สัจฉวี, 2550) เรียกโดยย่อว่า ตีความ

6) กลวิธีการแปลโดยใช้ภาพพจน์อื่นที่เทียบเคียงได้ (Using another figurative language with similar meaning) นิยมใช้กลวิธีนี้กับสุภาษิต คำพังเพย เนื่องจากเป็นสิ่งที่อยู่ในบริบททางวัฒนธรรม นอกจากนั้น ยังสอดคล้องกับกลวิธีการแปลด้วยเสียง (Phonemic translation) ตามแนวคิดของเลอเฟอแวร์ (Lefevere,1992) ซึ่งเห็นว่าเป็นวิธีที่เหมาะสมในการแปลภาษาภาพพจน์ประเภทสัทพจน์ เนื่องจากเป็นการเลียนเสียงธรรมชาติในแต่ละวัฒนธรรม ซึ่งมีความเข้าใจเรื่องเสียงแตกต่างกัน เรียกโดยย่อว่า เทียบเคียง

7) กลวิธีการแปลโดยคงภาพพจน์ในต้นฉบับ แต่เพิ่มคำอธิบาย (Using a figurative language with explanation) กลวิธีนี้เป็นการแปลที่ช่วยให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจความหมาย พร้อมกับยังคงรักษารูปแบบของภาษาภาพพจน์ตามต้นฉบับไว้ เรียกโดยย่อว่า อธิบาย

8) กลวิธีการแปลโดยปรับภาษาธรรมดาให้เป็นภาษาภาพพจน์ (Creating a figurative language) หมายถึงผู้แปลปรับการใช้ภาษาในต้นฉบับให้เป็นภาษาภาพพจน์ เป็นกลวิธีหนึ่งที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้เพื่อแปลเรื่อง The Merchant of Venice ซึ่งประพันธ์โดย William Shakespeare และพบว่ามีการใช้กลวิธีนี้กับภาพพจน์ประเภทสัทพจน์เป็นส่วนใหญ่ (ศิริพรรณ, 2546) เรียกโดยย่อว่า ปรับ

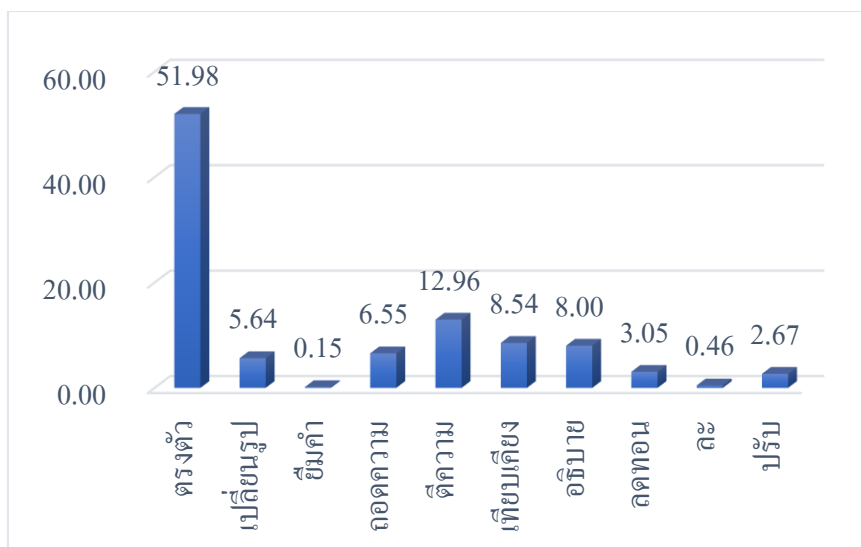
9) กลวิธีการแปลโดยละภาพพจน์ (Omission of a figurative language) หมายถึงผู้แปลตัดการใช้ภาพพจน์ออกไป โดยไม่ส่งผลกระทบต่อความหมายหลักในตัวบท หรือเพื่อช่วยให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจตัวบทได้ดีขึ้น เรียกโดยย่อว่า ละ

6. ผลการวิจัย

จากการรวบรวมและวิเคราะห์กลวิธีการถ่ายทอดภาษาวรรณศิลป์ที่ปรากฏในนวนิยาย “ลมหายใจที่ขาดห้วง” (2557) ซึ่งแปลจากภาษาเยอรมันเรื่อง Atemschaudel (2009) พบว่า มีการใช้กลวิธีการแปลทั้งสิ้น 1,312 ครั้ง แบ่งเป็น 10 กลวิธี โดยนอกจากกลวิธีที่นำมาเป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์ 9 กลวิธี ได้แก่ กลวิธีการแปลแบบตรงตัว กลวิธีการแปลแบบเปลี่ยนรูป กลวิธีการแปลแบบยืมคำ กลวิธีการแปลแบบถอดความ กลวิธีการแปลแบบตีความ กลวิธีการแปลแบบเทียบเคียง กลวิธีการแปลแบบอธิบาย กลวิธีการแปลแบบปรับ และ กลวิธีการแปลแบบละ (ไม่แปล) แล้ว ยังพบว่า ผู้แปลเลือกใช้กลวิธีการแปลเพิ่มอีก 1 กลวิธี คือ กลวิธีการแปลแบบลดทอน

สำหรับกลวิธีการแปลที่พบบ่อยที่สุด คือ กลวิธีการแปลแบบตรงตัว โดยพบว่ามีการใช้กลวิธีนี้รวมทั้งสิ้น 682 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 51.98 และพบว่ามีการใช้กับภาพพจน์ทุกประเภท รองลงมา คือการใช้กลวิธีการแปลแบบตีความ มีความถี่ที่ 170 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 12.96 กลวิธีการแปลที่ใช้มากรองลงมา คือกลวิธีการแปลแบบเทียบเคียง มีความถี่ที่ 112 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 8.54 ลำดับถัดมาเป็นกลวิธีการแปลแบบอธิบาย มีความถี่ที่ 105 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 8.00 ถัดมาเป็นการใช้กลวิธีการแปลแบบถอดความ มีความถี่ที่ 86 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 6.55 ส่วนการใช้กลวิธีการแปลแบบเปลี่ยนรูป พบว่ามีความถี่ที่ 74 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 5.64 การใช้กลวิธีการแปลแบบลดทอน มีความถี่ที่ 40 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 3.05 การใช้กลวิธีการแปลแบบปรับ มีความถี่ที่ 35 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 2.67 การใช้กลวิธีการแปลแบบละ(ไม่แปล) มีความถี่ที่ 6 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0.46 และลำดับสุดท้าย การใช้กลวิธีการแปลแบบยืมคำ พบความถี่น้อยที่สุด เพียง 2 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0.15 ดังตาราง 1 และแผนภูมิ 1

แผนภูมิ 1 ค่าร้อยละของกลวิธีการแปลภาษาภาพพจน์

ตาราง 1 จำนวนและค่าร้อยละของกลวิธีการแปลภาษาภาพพจน์

ลำดับที่	กลวิธีการแปลภาษาภาพพจน์	จำนวน (ครั้ง/แห่ง)	อัตราส่วน (ร้อยละ)
1	ตรงตัว	682	51.98
2	ดีความ	170	12.96
3	เทียบเคียง	112	8.54
4	อธิบาย	105	8.00
5	ถอดความ	86	6.55
6	เปลี่ยนรูป	74	5.64
7	ลดทอน	40	3.05
8	ปรับ	35	2.67
9	ละ	6	0.46
10	ยืมคำ	2	0.15
	รวม	1,312	100

6.1 กลวิธีการแปลแบบตรงตัว

จากแผนภูมิ 1 และตาราง 1 พบว่า กลวิธีการแปลแบบตรงตัว (Literal translation) ซึ่งพยายามคงโครงสร้างและความหมายของต้นฉบับให้มากที่สุดนั้น เป็นกลวิธีที่นำมาใช้มากที่สุดในการถ่ายทอดภาพพจน์ทุกประเภท และพบในสัดส่วนที่มากกว่ากลวิธีอื่นๆ ยกเว้นในการแปลศัพท์พจน์ หรือภาพพจน์เลียนเสียง ที่พบกลวิธีการแปลแบบเทียบเคียงมากกว่ากลวิธีการแปลตรงตัว เนื่องจากสัมผัสเสียงที่มนุษย์ได้ยิน มีความเกี่ยวข้องกับบริบทการดำเนินชีวิตของแต่ละวัฒนธรรมอย่างไม่อาจแยกออกจากกัน จึงไม่อาจแปลตรงตัวได้ อย่างไรก็ดี การแปลตรงตัวยังคงเป็นกลวิธีที่พบมากเป็นอันดับหนึ่ง มีจำนวนทั้งสิ้น 682 แห่ง จากกลวิธีทั้งหมดที่ใช้ 1,312 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 51.98 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอรองค์ (2560, น.107) ที่สรุปว่า กลวิธีที่ใช้ในการแปลโวหารภาพพจน์ส่วนใหญ่นิยมรักษาโวหารไว้ให้คล้ายคลึงกับต้นฉบับมากที่สุด

- ตัวอย่างการแปลภาพพจน์บุคลาธิษฐานด้วยกลวิธีแบบตรงตัว

ต้นฉบับ: Der Hungerengel schaut auf seine Waage und sagt: Du bist mir noch immer nicht leicht genug, wieso lässt du nicht locker. (p.87)⁵

คำแปล: ทูตแห่งความหิวโหยมองตาชั่งของมัน และกล่าวว่า ตัวแก้งเบาไม่พอสำหรับข้า ทำไม่ไม่ยอมเสียแต่โดยดี (น.81)⁶

คำอธิบาย: ในที่นี้ ผู้ประพันธ์ได้ทำให้ความหิวโหยกลับมีชีวิตเสมือนเป็นบุคคลคนหนึ่ง สามารถแสดงออกกับปฏิกิริยาต่าง ๆ ได้ ซึ่งจากตัวอย่าง มีการใช้คำกริยา schauen (มอง/ดู) sagen (กล่าว/เอ่ย) โดยผู้แปลเลือกใช้กลวิธีการแปลแบบตรงตัว เพื่อถ่ายทอดภาพพจน์บุคลาธิษฐานดังกล่าว

6.2 กลวิธีการแปลแบบตีความ

กลวิธีการแปลที่พบมากเป็นอันดับสองคือ กลวิธีการแปลแบบตีความ (Interpreting a figurative language) พบว่ามีการใช้กลวิธีนี้ถึง 170 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 12.96 และพบว่ามีการใช้กลวิธีนี้กับการแปลภาพพจน์ทั้ง 7 ประเภท โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อต้องถ่ายทอดภาพพจน์บุคลาธิษฐาน ภาพพจน์อุปลักษณ์ ภาพพจน์ปฏิเสธ และภาพพจน์ปฏิเสธ เนื่องจากเป็นภาพพจน์ที่ซับซ้อนต่อการทำความเข้าใจ หรือมีโครงสร้างประโยคที่เข้าใจได้ยาก ผู้แปลจึงต้อง

⁵ ภาพพจน์ภาษาเยอรมันในตัวอย่างของบทความนี้ อ้างอิงจาก Müller, H. (2009). *Atemschaukel*. München: Carl Hanser

⁶ คำแปลภาษาไทยในตัวอย่างของบทความนี้ อ้างอิงจาก แอร์ทา มิลเลอร์. (2557). *ลมหายใจที่ขาดหวัง*. แปลโดย อัญชลี โด่พิงพงศ์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เอโนเวล

ตีความหมายเป็นเชิงเปรียบเทียบ จากนั้นจึงถ่ายทอดความหมายที่ได้จากการตีความออกมาเป็นภาษาแปล ซึ่งสอดคล้องกับที่สัญญาวิ (2550) ได้กล่าวไว้ว่า การตีความเป็นกลวิธีที่ใช้กับภาพพจน์ซึ่งมีลักษณะเฉพาะตัว เพราะหากแปลตรงตัวจะทำให้เข้าใจยาก เนื่องจากคำ สำนวน หรือสิ่งเปรียบในต้นฉบับมีแนวโน้มที่จะสร้างความไม่เข้าใจ ความสับสน แก่ผู้อ่านในวัฒนธรรมปลายทางได้

- ตัวอย่างการแปลภาพพจน์อุปลักษณ์ด้วยกลวิธีแบบตีความ

ต้นฉบับ: (...) ,im Kopf das starre Nest, im Atem die schwindlige Schaukel, in der Brust die taktversessene Pumpe, im Bauch der leere Wartesaal... (p.247)

คำแปล: ความคิดยุ่งเหยิงในสมอง ลมหายใจรวยรินผะแผ่ว หัวใจที่เต้นไม่เป็นสำในอก หรือ กระเพาะว่างเปล่าหิวโหย (น.241)

คำอธิบาย: ประโยคข้างต้นประกอบไปด้วยภาพพจน์อุปลักษณ์ถึง 4 แห่ง แสดงถึงลักษณะเฉพาะตัวทางวรรณศิลป์ของมิลเลอร์ในการใช้ภาพพจน์โวหาร นอกจากนี้ยังแสดงถึงลักษณะของภาษาเยอรมันที่นิยมใช้คำนาม และมีแนวโน้มในการสร้างคำนามจากคำประเภทอื่น (nominalization tendency) เนื้อเรื่องในตอนนี้อยู่เกี่ยวข้องกับโซคลาโมในค้าย การได้กินอิ่ม ความรู้สึกหิวโหยและการจัดการกับความตาย เลโอพูดถึงโซคลาโมสุดท้ายในชีวิตของมนุษย์ทุกคน นั่นคือ โซคลาโมที่ไม่ต้องทรมานอีก เพราะเมื่อวาระสุดท้ายมาถึง มนุษย์เราก็ต้องส่งมอบทุกอย่างคืนให้แก่ความตายในที่สุด ในการพิจารณาถ่ายทอดอุปลักษณ์ดังกล่าว หากเลือกถ่ายทอดด้วยกลวิธีแบบตรงตัว จะได้ความดังนี้

- Im Kopf das starre Nest (ในหัวมีรังนกที่ค้ำแข็ง)
- Im Atem die schwindlige Schaukel (ในลมหายใจมีการกวัดแกว่งที่ชวนเวียนหัว)
- In der Brust die taktversessene Pumpe (ในอกมีเครื่องสูบที่เร่งจังหวะคลุ้มคลั่ง)
- Im Bauch der leere Wartesaal (ในท้องมีห้องโถงที่ว่างเปล่า)

เมื่อพิจารณาความหมายตรงตัวข้างต้นแล้ว เห็นว่าในที่นี้กลวิธีการแปลแบบตีความน่าจะมีความเหมาะสมมากที่สุด ผู้แปลจึงได้ตีความจากภาพที่สื่อในอุปลักษณ์ทั้งหมดข้างต้น ว่าเป็นการบรรยายสภาพของเซลล์แรงงานที่ต้องทนหิวตลอดเวลา โดยเรียงตามลำดับดังนี้ รังนกที่ค้ำแข็งในหัว หมายถึง ความคิดที่สับสนยุ่งเหยิง การกวัดแกว่งที่ชวนเวียนหัวในลมหายใจ หมายถึง ลมหายใจรวยรินผะแผ่ว เครื่องสูบที่เร่งจังหวะคลุ้มคลั่งในอก หมายถึง หัวใจที่เต้นไม่เป็นสำในอก และสุดท้ายห้องโถงที่ว่างเปล่าในท้อง หมายถึง กระเพาะว่างเปล่าหิวโหย

6.3 กลวิธีการแปลแบบเทียบเคียง

กลวิธีการแปลที่พบมากเป็นอันดับสาม คือกลวิธีการแปลแบบเทียบเคียง โดยเป็นการนำภาพพจน์อื่นที่มีความหมายเทียบเคียงได้มาใช้แทน (Using another figurative language with similar meaning) ซึ่งในที่นี้พบมากถึง 112 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 8.54 นอกจากนี้ ยังพบว่ามีการใช้กลวิธีนี้ในภาพพจน์ 4 ประเภท ได้แก่ ภาพพจน์อุปมา ภาพพจน์อุปลักษณ์ ภาพพจน์บุคลาธิษฐาน และภาพพจน์สัทพจน์ โดยพบมากที่สุดในการแปลภาพพจน์สัทพจน์ถึง 93 แห่ง คิดเป็นค่าร้อยละ 83.04 ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับกลวิธีการแปลด้วยเสียง (Phonemic translation) ตามแนวคิดของเลอเฟอแวร์ (Lefevere, 1992) ซึ่งเห็นว่ากลวิธีการแปลแบบเทียบเคียงนี้ เหมาะสมกับการแปลภาษาภาพพจน์ประเภทสัทพจน์ เนื่องจากเป็นการเลียนเสียงธรรมชาติในแต่ละวัฒนธรรม ซึ่งมีความเข้าใจเรื่องเสียงแตกต่างกัน

- ตัวอย่างการแปลภาพพจน์สัทพจน์ด้วยกลวิธีแบบเทียบเคียง

ต้นฉบับ: Ich dachte mir, zwischen den Bergkämmen im Tal werde ich herumlaufen als

Heimgekehrter, mir vorausgehen TSCH-TSCH-TSCH wie die Eisenbahn. (p.260)

คำแปล: ผมเผ้าคิดกับตัวเองว่า บนเส้นทางระหว่างช่องเขาในหุบผา ผมคงจะวิ่งวนไปรอบ ๆ ใน

ฐานะผู้รอดชีวิตกลับมา ทำเสียงฉีกฉีก ฉีกฉีก เหมือนเสียงหัวรถจักร (น.252)

คำอธิบาย: อีกตัวอย่างของกลวิธีการแปลสัทพจน์แบบเทียบเคียง คือการแปลเสียงของรถไฟขณะกำลังวิ่ง เสียงนี้ในภาษาเยอรมัน แทนด้วย TSCH-TSCH-TSCH (อ่านว่า ทซี-ทซี-ทซี) แต่ในภาษาไทยเสียงของรถไฟที่กำลังวิ่ง จะแทนด้วย ฉีกฉีก ฉีกฉีก ผู้แปลจึงเลือกใช้กลวิธีการแปลแบบเทียบเคียงเพื่อให้เสียงในคำแปล สอดคล้องตรงกันกับวัฒนธรรมปลายทางของผู้อ่าน

6.4 กลวิธีการแปลแบบอธิบาย

กลวิธีการแปลที่พบว่ามีการใช้มากรองจากกลวิธีเทียบเคียง คือ กลวิธีการแปลแบบอธิบาย (Using a figurative language with explanation) เป็นการถ่ายทอดภาพพจน์โดยเพิ่มคำอธิบายลงไป กลวิธีนี้ถือเป็นการแปลที่ช่วยให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจความหมาย พร้อมกับยังคงรักษารูปแบบของภาษาภาพพจน์ตามต้นฉบับไว้ จากการวิเคราะห์พบว่ามีการใช้กลวิธีดังกล่าว จำนวน 105 แห่ง คิดเป็นค่าร้อยละ 8.00 และพบว่ามีการใช้ในภาพพจน์ทุกประเภท

- ตัวอย่างการแปลภาพพจน์อุปมาด้วยกลวิธีแบบอธิบาย

ต้นฉบับ: Es schlenkerte mit dem Kopf wie ein Mensch ohne Hände. (p. 76)

คำแปล: มันเอาแต่สะบัดหัวไปมา ทำเหมือนคนที่ผมหล่นมาบังหน้าแต่ไม่มีมือปิดออก (หน้า 71-72)

คำอธิบาย: ในภาพพจน์อุปมานี้ กล่าวถึงแม่ไก่ที่มีหงอนห้อยปิดลูกตา หากแปลตรงตัวจะได้ใจความว่า เหมือนคนที่ไม่มียมือ ซึ่งอาจทำให้ผู้อ่านเข้าใจยาก ผู้แปลจึงเพิ่มคำอธิบายที่ช่วยเสริมบริบทลงไป เพื่อให้เห็นภาพชัดเจนยิ่งขึ้น ได้แก่ คนที่ผมหล่นมาบังหน้า และไม่มีมือปิดออก

6.5 กลวิธีการแปลแบบถอดความ

นอกจากนั้น ยังมีกลวิธีการแปลแบบถอดความ (Paraphrase) ซึ่งเป็นกลวิธีที่ใช้เมื่อไม่สามารถหาถ้อยคำหรือภาพพจน์ที่สามารถถ่ายทอดออกมาตรงตามต้นฉบับได้ จากการวิเคราะห์พบว่า มีการใช้กลวิธีการแปลแบบถอดความจำนวน 86 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 6.55 (ตาราง 1) และพบในการถ่ายทอดภาพพจน์ 6 ประเภท โดยพบมากที่สุดในการพจน์บุคลาธิษฐาน จำนวน 30 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 34.88 พบในการพจน์อุปมาจำนวน 23 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 26.74 และพบในการพจน์สัทพจน์ จำนวน 22 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 25.58

- ตัวอย่างการแปลภาพพจน์บุคลาธิษฐานด้วยกลวิธีแบบถอดความ

ต้นฉบับ: Und die Erde ist so groß wegen der ganzen Entfernungen bis zu den Zehen der Welt. Bis dorthin ist er aber so weit, dass man mit dem Denken aufhören muss, weil man die Entfernungen wie eine leere Übelkeit im Magen spürt. (pp.200-201)

คำแปล: แผ่นดินช่างกว้างใหญ่ก็เพราะทั้งหมดทอดไกลไปถึงสุดปลายเท้าของโลก โกลแสนไกลจนเราต้องหยุดคิดเสียก่อน เพราะระยะไกลขนาดนั้นก็เหมือนกระเพาะที่ว่างเปล่าที่น่าคลื่นเหียน (น.193)

คำอธิบาย: ตัวอย่างข้างต้นมาจากฉากที่เลโอนีก็ย้อนกลับไปถึงบ้านพักตากอากาศในเมืองเวนซ์ ขณะอยู่ในค่ายกักกันแรงงาน เลโอเปรียบเทียบระยะทางที่ไกลนั้นว่าเป็นเหมือน eine leere Übelkeit im Magen แปลตรงตัวได้ว่า เหมือนความน่าคลื่นเหียนว่างเปล่าในกระเพาะ ซึ่งฟังดูไม่เป็นธรรมชาติในโครงสร้างภาษาไทย แตกต่างจากชนบในภาษาเยอรมันที่นิยมการใช้คำนาม ผู้แปลจึงเลือกกลวิธีการถอดความ เพื่อให้บทแปลมีความราบรื่นว่า “เหมือนกระเพาะที่ว่างเปล่าที่น่าคลื่นเหียน”

6.6 กลวิธีการแปลแบบเปลี่ยนรูป

การแปลแบบเปลี่ยนรูป หมายความว่า เป็นการแปลโดยคงความหมายตามเดิม แต่มีการเปลี่ยนประเภทของภาพพจน์ (Using a figurative language of similar meaning but dissimilar form) เช่น แปลอุปมาด้วยอุปมา แปลอุปมาด้วยอุปสรรค ฯลฯ หรือเป็นการใช้สำนวนเทียบเคียง หรือภาพพจน์ที่ใกล้เคียงกัน ทั้งนี้ยังคงความหมายเดิมตามต้นฉบับ แต่นำเสนอเป็นภาพพจน์อื่นในฉบับแปล จากการวิเคราะห์พบว่า มีการแปลด้วยกลวิธีเปลี่ยนรูป จำนวน 74 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 5.64 โดยพบว่ามีใช้มากในการแปลภาพพจน์อุปสรรค จำนวน 46 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 62.16 และภาพพจน์บุคลาธิษฐาน จำนวน 19 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 25.68

- ตัวอย่างการแปลภาพพจน์อุปมาด้วยกลวิธีแบบเปลี่ยนรูป

ต้นฉบับ: Der Zement und der Hungerengel sind Komplizen. (p.39)

คำแปล: ซีเมนต์กับทูตแห่งความหิวโหยสมรู้ร่วมคิดกัน (น.36)

คำอธิบาย: ภาพพจน์อุปสรรคด้านบนเป็นการเปรียบเทียบ ซีเมนต์และทูตแห่งความหิวโหย เป็นผู้สมรู้ร่วมคิด/ผู้ร่วมก่อการ (Komplizen) เนื่องจากผู้แปลคำนึงถึงลักษณะทางภาษาไทยที่นิยมใช้คำกริยามากกว่าคำนาม จึงเลือกถ่ายถอดคำดังกล่าวในรูปคำกริยา “สมรู้ร่วมคิด” ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนรูปจากโวหารภาพพจน์อุปสรรคเป็นบุคลาธิษฐาน ทั้งนี้ ยังสามารถรักษาความหมายเดิมไว้ได้อย่างครบถ้วน

6.7 กลวิธีการแปลแบบลดทอน

กลวิธีที่ผู้วิจัยพบเพิ่มเติมจากการศึกษาวิเคราะห์ ได้แก่ กลวิธีการแปลแบบลดทอน ซึ่งหมายถึงการแปลเพียงบางส่วน หรือการละไม่แปลบางส่วน (partial omission of a figurative language) โดยพบว่ามีการใช้กลวิธีดังกล่าวค่อนข้างน้อย เพียง 40 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 3.05 และยังพบว่ามีการใช้กลวิธีดังกล่าวมากที่สุดในการถ่ายถอดภาพพจน์อุปมา จำนวน 27 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 67.50 ทั้งนี้พบว่า ผู้แปลมักใช้กลวิธีลดทอนเมื่อคำหรือข้อความในต้นฉบับมีลักษณะซ้ำซ้อนกัน และการลดทอนไม่ส่งผลกระทบต่อความเข้าใจของผู้อ่าน

- ตัวอย่างการแปลภาพพจน์อุปมาด้วยกลวิธีแบบลดทอน

ต้นฉบับ: Er schlief mit dem Kinn auf der Brust wie ein Reisender, der am letzten Bahnhof im Zugabteil vergessen wird. (p.73)

คำแปล: เขานอนคอพิงคางจดอก ดูคล้ายนักเดินทางที่ถูกลืมไว้ในตู้รถไฟ (น.69)

คำอธิบาย: ตัวอย่างภาพพจน์อุปมาในฉบับแปลมีการละไม่แปลข้อความ am letzten Bahnhof (ณ สถานีรถไฟแห่งสุดท้าย) เนื่องจากผู้แปลเห็นว่า เหตุการณ์ที่ผู้โดยสารถูกลืม/ถูกทิ้งไว้ในตู้รถไฟ เป็นเหตุการณ์ที่มักเกิดขึ้นเมื่อรถไฟมาถึงสถานีสุดท้ายแล้ว การลดทอนข้อความในส่วนนี้จึงเป็นเรื่องที่ทำได้ โดยไม่กระทบต่อบริบททางเนื้อหา

6.8 กลวิธีการแปลแบบปรับ

กลวิธีการแปลแบบปรับ หมายถึงการปรับภาษาธรรมดาให้เป็นภาษาภาพพจน์ (Creating a figurative language) จากการวิเคราะห์ พบว่า ผู้แปลได้ปรับการใช้ภาษาในต้นฉบับให้เป็นภาษาภาพพจน์ จำนวน 35 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 2.67 โดยพบว่าเป็นการปรับให้เป็นภาพพจน์อุปมามากที่สุด จำนวน 22 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 62.86 รองลงมาคือปรับให้เป็นภาพพจน์สัทพจน์ จำนวน 9 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 25.71 สอดคล้องกับข้อค้นพบของศิริพรรณ (2546) ที่ว่า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวก็ทรงใช้กลวิธีการแปลแบบปรับกับภาพพจน์ประเภทสัทพจน์ ในการแปลเรื่อง The Merchant of Venice เช่นกัน

- ตัวอย่างการแปลด้วยกลวิธีแบบปรับจากภาษาธรรมดาเป็นภาพพจน์อุปมา

ต้นฉบับ: Meine Knochen waren bleischwer (p.180)

คำแปล: กระดูกในร่างผมหนักอึ้งราวกับแท่งตะกั่ว (น.173)

คำอธิบาย: ความเฉพาะตัวประการหนึ่งของภาษาเยอรมันที่ผู้ประพันธ์นำมาใช้ในงาน คือการสร้างคำใหม่ ในตัวอย่างนี้ เป็นคำประสมระหว่างคำนาม Blei (ตะกั่ว) และคำคุณศัพท์ schwer (หนัก) ซึ่งในภาษาไทยไม่สามารถนำคำมาเรียงต่อกันเพื่อสร้างเป็นคำใหม่ได้ เนื่องจากคำว่า “ตะกั่วหนัก” หรือ “หนักตะกั่ว” หมายถึง “ตะกั่วมีน้ำหนักมาก” ผู้แปลจึงปรับข้อความดังกล่าวให้เป็นภาพพจน์อุปมา เพื่อให้สามารถสื่อถึงความรู้สึกของเลโอที่ว่า “กระดูกในร่างผมหนักอึ้งราวกับแท่งตะกั่ว”

6.9 กลวิธีการแปลแบบละ

กลวิธีการแปลที่พบน้อยมาก คือกลวิธีการแปลแบบละ (Omission of a figurative language) สำหรับกลวิธีการแปลแบบละ พบว่ามีการใช้เพียง 6 แห่ง (คิดเป็นร้อยละ 0.46) ในภาพพจน์อุปมา 3 แห่ง และภาพพจน์สัทพจน์ 3 แห่ง เนื่องจากเป็นกลวิธีที่ต้องตัดการใช้ภาพพจน์ออกไป โดยไม่ส่งผลกระทบต่อความหมายหลักในตัวบท หรือเป็นการละภาพพจน์เพื่อช่วยให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจตัวบทได้ดีขึ้น

- ตัวอย่างการแปลภาพพจน์อุปมาด้วยกลวิธีแบบละ

ต้นฉบับ: In manchen wuchsen hüfthohe Brennesseln, und darin standen Bettgestelle aus Eisen, auf denen weiße Hühner saßen, mager wie Wolkenfetzen. (p.60)

คำแปล: ลานบ้านบางหลังมีต้นตำแยขึ้นสูงถึงเอว พร้อมแม่ไก่สีขาวพอมกะหรือวงเกาเบนโครงเตียงเหล็ก (น.56)

คำอธิบาย: กลวิธีการละภาพพจน์อุปมาในต้นฉบับ wie Wolkenfetzen (เหมือนเศษเสี้ยวของก้อนเมฆ) เนื่องจากคำแปล แม่ไก่พอมกะหรือวง มีความชัดเจนพอแล้ว

6.10 กลวิธีการแปลแบบยืมคำ

กลวิธีที่พบน้อยที่สุด คือ กลวิธีการแปลแบบยืมคำ (Borrowing the figurative language from source text) ซึ่งเป็นวิธีที่ผู้แปลใช้น้อยมากที่สุด เนื่องจากเป็นกลวิธีที่ผู้แปลยืมคำในภาษาต้นทางมาใช้ในภาษาปลายทาง โดยไม่อธิบายเพิ่มเติม ซึ่งพบในภาพพจน์อุปมาจำนวน 1 แห่ง และภาพพจน์อุปลักษณ์จำนวน 1 แห่ง รวม 2 แห่ง (คิดเป็นร้อยละ 0.15)

- ตัวอย่างการแปลภาพพจน์อุปมาด้วยกลวิธีแบบยืมคำ

ต้นฉบับ: Du bist wie aus einem Stummfilm, du gleichst dem Valentino. (p. 177)

คำแปล: เธอดูเหมือนหลุดออกมาจากหนังใบ้ยังงั้น เหมือนวาเลนติโนนะ (หน้า 171)

คำอธิบาย: ตัวอย่างข้างต้นเป็นคำพูดที่เบอา ซาเคิล กล่าวกับเลโอ เนื่องจากสงครามที่เห็นเขาต้องลงไปทำงานขนถ่ายกากถ่านหินในห้องใต้ดิน และเนื้อตัวสกปรกเป็นสีเทา “วาเลนติโน” คือนักแสดงหนุ่มชื่อดังในยุคภาพยนตร์เงียบช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 1920 ชื่อเต็มของเขาคือ รูดอล์ฟ วาเลนติโน เขาเป็นนักรักรูปหล่อของวงการที่เสียชีวิตเมื่อปี ค.ศ. 1926 ด้วยวัยเพียง 31 ในที่นี้ ผู้แปลเลือกใช้กลวิธีการแปลแบบยืมคำโดยไม่อธิบายเพิ่มเติม เพราะเห็นว่า “วาเลนติโน” เป็นชื่อเฉพาะที่มีการกล่าวถึงในแวดวงของผู้อ่านชาวไทย สังเกตจากเมื่อค้นหาคำนี้ในสื่อออนไลน์ ก็จะพบข้อเขียนเกี่ยวกับวาเลนติโนพระเอกชื่อดังแห่งยุคหนังเงียบ อยู่จำนวนไม่น้อย และเหตุผลอีกประการหนึ่งเนื่องจากในวลีก่อนหน้า ผู้ประพันธ์ได้ให้คำอธิบายเกี่ยวกับชื่อ “วาเลนติโน” ไว้แล้ว โดยกล่าวเป็นภาพพจน์อุปมาว่า “เหมือนหลุดมาจากหนังใบ้” (wie aus einem Stummfilm)

7. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

นวนิยายภาษาเยอรมันเรื่อง *Atemschaukel* (2009) มีการใช้ภาพพจน์มากมาย หลากหลายประเภทเป็นเครื่องมือในการประพันธ์ พร้อมทั้งได้ผสมผสานโวหารภาพพจน์เข้าด้วยกัน อย่างลงตัว เช่น การใช้ภาพพจน์อุปลักษณ์ร่วมกับภาพพจน์อติพจน์ ดังตัวอย่าง “Es war die Hautundknochenzeit, die Ewigkeit der Krautsuppe”. (p.157) “ตอนนั้นเป็นช่วงเวลาที่เรา ผอมแห้งเหลือแต่หนังหุ้มกระดูก ต้องกินแต่ซूपะหล่ำไม่มีวันจบสิ้น” (น.152) มีลเลอร์เข้าใจถึงความสำคัญของภาษาวรรณศิลป์เป็นอย่างดี และจงใจเลือกใช้ภาษาภาพพจน์ที่ช่วยเสริมเนื้อหาให้มีความโดดเด่นเป็นพิเศษ โดยเฉพาะการใช้ภาพพจน์บุคลาธิษฐาน ซึ่งพบว่ามีมากที่สุด ถึงหนึ่งในสามของภาษาภาพพจน์ทั้งหมด อาจเพราะข้อจำกัดด้านฉากที่เต็มไปด้วยสิ่งไม่มีชีวิต หรือไม่อาจสื่อสารเป็นภาษามนุษย์ได้ เช่น ต้นไม้ใบหญ้า ท้องฟ้า พื้นดิน ข้าวของเครื่องใช้ สัตว์ การใช้บุคลาธิษฐานจึงทำให้สิ่งไร้ชีวิตกลับมามีชีวิตจิตใจ มีประสบการณ์ทุกข์สุขรวมไปกับตัวละครเอกในเรื่อง

ในแง่ของกลวิธีการแปลภาษาภาพพจน์ พบว่ามีการใช้กลวิธีการแปลตรงตัวมากที่สุด แต่เมื่อพิจารณาองค์ประกอบทางสังคม วัฒนธรรม และข้อจำกัดทางภาษาแล้ว การแปลตรงตัวไม่ใช่คำตอบเดียวที่นำมาใช้ในการถ่ายทอดภาษาภาพพจน์ ยังมีการใช้กลวิธีการแปลอื่นๆ ร่วมด้วย อาทิ การแปลตรงตัว ควบคู่กับอธิบายความหมาย การแปลแบบเทียบเคียง การละไม่แปล ฯลฯ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับวิจารณ์ญาณของผู้แปลในการเลือกใช้กลวิธีการแปล เพื่อช่วยให้ภาษาในบทแปลมีความ สละสลวย ผู้อ่านได้รับบรรณรสใกล้เคียงกับต้นฉบับ และสร้างความเข้าใจทางความหมายใน วัฒนธรรมปลายทางได้ดีกว่า

กล่าวโดยสรุป กลวิธีการถ่ายทอดภาษาวรรณศิลป์ เป็นกระบวนการแปลที่ไม่เพียงแต่ต้อง อาศัยการวิเคราะห์ตีความบนพื้นฐานทางสังคม วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และภาษาศาสตร์ เพื่อ ถ่ายทอดวรรณศิลป์ที่สามารถสื่อความเข้าใจให้แก่ผู้อ่านในวัฒนธรรมปลายทางเท่านั้น แต่เป็น กระบวนการที่ต้องอาศัยการตัดสินใจและวิจารณ์ญาณเป็นสำคัญ ผู้แปลจำเป็นต้องพิจารณาอย่างถี่ ถ้วนว่าจะนำเสนอด้วยบทในภาษาปลายทางอย่างไร ด้วยกลวิธีใด ซึ่งสอดคล้องกับถนอมนวล (2548,น.356) ที่สรุปว่า การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการแปลนั้น “ยอมแล้วแต่ประสบการณ์และการ ใช้วิจารณ์ญาณในการตัดสินใจของผู้แปลแต่ละคน” แม้ว่าปัจจุบันนักแปล และบรรณาธิการจำนวนมาก มักให้ความสำคัญกับกลวิธีการแปลตรงตัว เพราะเป็นเครื่องแสดงความซื่อสัตย์ต่อบทแปลได้ ชัดเจนยิ่งกว่ากลวิธีการแปลแบบอื่นๆ แต่ผู้วิจัยเห็นว่า การแสดงความซื่อสัตย์ต่อบทแปล ไม่ควรมา

จากการถ่ายทอดบทแปลตรงตัวตามต้นฉบับเท่านั้น แต่ควรตั้งอยู่บนพื้นฐานทางความคิดที่ว่า ผู้แปลได้พยายามถ่ายทอดความหมายตามต้นฉบับเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจและเห็นตามที่คุณประพันธ์ต้องการสื่อต่างหาก จึงจะถือเป็นความซื่อสัตย์ต่อตัวบทอย่างแท้จริง

8. ข้อจำกัดที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัย

เนื่องจากตัวบทที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์นี้ เป็นผลงานแปลของผู้วิจัยเอง จึงอาจเกิดประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับอคติ ภาวะอัตวิสัย หรือความไม่เป็นกลางของผู้วิจัยได้ อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเล็งเห็นว่า การวิจัยจะก่อให้เกิดประโยชน์มากกว่าโทษ เนื่องจากผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้สอนในรายวิชาการแปล จึงตระหนักว่า การเรียนการสอนโดยอ้างอิงแต่เพียงหลักแนวคิดทฤษฎี ย่อมไม่เพียงพอ ผู้วิจัยในฐานะผู้สอนควรมีประสบการณ์ด้านการแปล และการทำวิจัยด้านการแปล เพื่อให้สามารถถ่ายทอดความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎีและปฏิบัติ หยิบยกตัวอย่างที่เป็นรูปธรรม และชี้ให้ผู้เรียนเห็นปัญหาในการแปลอย่างลึกซึ้งได้ นอกจากนี้ “การวิจัยด้านการแปลวรรณกรรมในหัวข้อที่เกี่ยวกับการแปลงานวรรณกรรมและการวิจารณ์กระบวนการแปล ตลอด จนรายละเอียดต่าง ๆ ที่ได้มาจากประสบการณ์ของผู้ทำวิจัย” (ถนอมนวล, 2548, น.4-5) ยังเป็นเรื่องน่าส่งเสริม และในประเทศไทยยังมีจำนวนน้อย เนื่องจากงานวิจัยส่วนใหญ่มักเน้นวิเคราะห์หรือเปรียบเทียบผลงานแปลของผู้อื่น ในขณะที่งานวิจัยซึ่งกลั่นกรองจากประสบการณ์ตรงของผู้ทำวิจัย จะมีส่วนช่วยในการขยายขอบเขต และต่อยอดองค์ความรู้ในศาสตร์การแปล ตามแนวทางศาสตร์แห่งการตีความ (hermeneutics) ได้อย่างเป็นระบบมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ถนอมนวล โอเจริญ. (2548). *การแปลนวนิยายเรื่อง “แวร์เธอร์ระทม” เป็นไทย: กรณีศึกษากระบวนการแปลและปัญหาในการแปลงานร้อยแก้วเยอรมันเป็นไทย*. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- แพรว จิตติพลังศรี. (2560). *วรรณกรรมกับการแปล*. ใน: *วรรณคดีที่ศนา 2 วรรณกรรมข้ามศาสตร์*. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2560, 65-94.

- ราชบัณฑิตยสถาน. (2539). *พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม: ภาพพจน์ โวหาร และกลการประพันธ์*
อังกฤษ-ไทย. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2552). *พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมไทย*. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- วัลยา วิวัฒน์ศร. (2557). *การแปลวรรณกรรม (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงาน
วิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สัญญาวี สายบัว. (2550). *หลักการแปล (พิมพ์ครั้งที่ 8)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุจิตรา จงสถิตย์วัฒนา. (2558). *เจมจันท์กังสดาล ภาษาวรรณศิลป์ในวรรณคดีไทย (พิมพ์ครั้งที่ 3)*.
กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริพรรณ สุวรรณาลัย. (2546). *กลวิธีการแปลภาษาภาพพจน์ในพระราชนิพนธ์แปลเรื่อง*
เวนิสวานิช. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหิดล, บัณฑิตวิทยาลัย,
สาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการสื่อสารและการพัฒนา.
- อรองค์ ชาคร. (2560). กลวิธีการแปลวรรณกรรม. *วารสารห้องสมุด*, 61(2), 93-109.
- อรองค์ ชาคร. (2560). *พระอัจฉริยภาพด้านการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารและการแปลวรรณกรรมใน*
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช. บทความนำเสนอในงานประชุมวิชาการ
ระดับชาติเนื่องในวันคล้ายวันสถาปนาสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ครบรอบ 51 ปี
ภายใต้หัวข้อ ศาสตร์และศิลป์ในการใช้ภาษาเพื่อการพัฒนา เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2560.
กรุงเทพฯ, 738-766.
- แฮร์ทา มิลเลอร์. (2557). *ลมหายใจที่ขาดห้วง*. แปลโดย อัญชลี โตพึงพงศ์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
เอโนเวล.
- "About Nobelprize.org". (2014). *Nobelprize.org*. Retrieved November 30, 2014, from
http://www.nobelprize.org/nobel_organizations/nobelmedia/nobelprize_org/
- Amirshojai, A., Khalilizadeh Ganjalikhani, M. (2017). Applicability of Lefevere's
strategies in Poetry translation regarding socio-cultural variations. *Review of*
Applied Linguistics Research, 3(3), 93-115.
- Baker, M. (2011). *In other words: A course book on translation* (2nd Ed.). New York:
Routledge Taylor & Francis Group.

- Catford, J.C. (1965). *A linguistic theory of translation. An essay in applied linguistics*. Oxford: Oxford University Press.
- Cercel, L. (2013). *Übersetzungshermeneutik. Historische und systematische Grundlegung*. St. Ingbert: Röhrig.
- Lackner, E. (2009). Herta Müller. Aus: Deutschland 6/2009, 16-19.
- Lefevere, A. (1992). *Translating literature: Practice and theory in a comparative literature Context*. New York: Modern Language Association of America.
- Literaturlexikon und Nachschlagewerk für Deutsch- und Germanistikfragen (สารานุกรมออนไลน์เพื่อการค้นคว้าด้านวรรณคดีและเยอรมันศึกษา)
Retrieved January 10, 2019, from <https://wortwuchsnet/impressum/>.
- Müller, H. (2009). *Atemschaukel*. München: Carl Hanser.
- Newmark, P. (1981). *Approaches to Translation*. Cambridge: Prentice Hall.
- Nord, C. (1991). *Textanalyse und Übersetzen*. Tübingen: Julius Groos.
- Shuttleworth, M. (2014). *Dictionary of Translation Studies*. New York: Routledge.
- Siever, H. (2015). *Übersetzungswissenschaft. Eine Einführung*. Tübingen: Narr.
- Stolze, R. (1986). Zur Bedeutung von Hermeneutik und Textlinguistik beim Übersetzen. In: Snell-Hornby, M. (Hrsg.). 1986. *Übersetzungswissenschaft – Eine Neuorientierung*. Tübingen: Narr.
- Stolze, R. (1992). *Hermeneutisches Übersetzen. Linguistische Kategorien des Verstehens und Formulierens beim Übersetzen*. Tübingen: Narr.
- Stolze, R. (2008). *Übersetzungstheorien. Eine Einführung*. Tübingen: Narr.
- Suksalee, K. (2017). *English-Thai Translation Strategies of Similes and Metaphors in The Merchant of Venice*. (Thesis: English for Professional Development). National Institute of Development Administration, School of Language and Communication.